

శృంగార శతకము

భర్తృహారి

తప్పలు ఎక్కడయినా కనపడితే దయతో సరిదిద్దమని విన్నపము

దేవతా స్తుతి

శంభు స్వయంభు హరయో హరిణేక్షణానాం

యేనాక్రియంత సతతం గృహకర్మదాసాః ।

వాచామగోచర చరిత్ర విచిత్రితాయ

తస్మై నమో భగవతే మకర ధ్వజాయ ॥

స్త్రీప్రశంస

స్మితేన భావేన చ లజ్జయా భియా

పరాజ్ఞుఖైరర్థ కటాక్ష వీక్షణైః ।

వచోభిరీర్వా కలహేన లీలయా

సమస్త భావైః ఖలు బంధనం స్త్రీయః ॥

భ్రూచాతుర్యాత్ కుంచితాక్షాః కటాక్షాః

స్నిగ్ధా వాచో లజ్జితాంతాశ్చ హాసాః ।

లీలా మందం ప్రస్థితం చ స్థితం చ

స్త్రీణామేతద్భూషణం చాయుధం చ ॥

కవచిత్య భూ భంగై: కవచిదపి చ లజ్జా పరిగతై:

కవచిద్భీతి త్రస్తై: కవచిదపి చ లీలా విలసితై: ।

కుమారీణా మేతైర్మదనసుభగై ర్నేత్రవలీతై:

స్ఫురన్నీలాజ్జానాం ప్రకర పరికీర్ణా ఇవ దిశ: ॥

వక్త్రం చంద్ర వికాసి పంకజ పరీహాస క్షమే లోచనే

వర్ణ: స్వర్ణమపాకరిష్ణు: రలినీ జిష్ణు: కచానాం చయ: ।

వక్షోజా విభకుంభ విభ్రమ హరౌ గుర్వీ నితంబ స్థలీ

వాచాం హారి చ మార్దవం యువతీషు స్వాభావికం మండనమ్॥

స్మితం కించిన్ముగ్ధం సరళ తరళో దృష్టి విభవ:

పరిస్పందో వాచామభినవ విలాసోక్తి సరస: ।

గతానామారంభ: కిసలయిత లీలా పరికర:

స్పృశంత్యాస్తారుణ్యం కిమివ హి న రమ్యం మృగదృశ: ॥

ద్రష్టవ్యేషు కిముత్తమం? మృగదృశ: ప్రేమ ప్రసన్నం ముఖం,
ప్రాతవ్యేష్వపి కిం? తదాస్య పవన:, శ్రావ్యేషు కిం? తద్వచ: ।
కిం స్వాద్యేషు? తదోష్ఠ పల్లవ రస:, స్పృశ్యేషు కిం? తద్వపు,
ర్థ్యయం కిం? నవ యౌవనే సహృదయై: సర్వత్ర తద్విభ్రమా: ॥

ఏతాశ్చలద్వలయ సంహతి మేఖలోత్త
ఝంకార నూపుర రవాహృత రాజ హంస్య: ।
కుర్వంతి కస్య న మనో వివశం తరుణ్యో
విత్రస్త ముగ్ధ హరిణీ సదృశై: కటాక్షై: ॥

కుంకుమ పంక కళంకిత దేహో
గౌర పయోధర కంపిత హారా ।
నూపుర హంస రణత్పదపద్మా
కం న వశీకురుతే భువి రామా ॥

నూనం హి తే కవివరా విపరీత వాచో

యే నిత్యమాహురబలా ఇతి కామినీ స్తా: ।

యాభిర్విలోలతర తారక దృష్టిపాతై:

శక్రాదయో-పి విజితాస్త్వబలా: కథం తా: ॥

నూనమాజ్ఞా కరస్తస్యా: సుభ్రువో మకర ధ్వజ: ।

యతస్తన్నేత్ర సంచార సూచితేషు ప్రవర్తతే ॥

కేశా: సంయమిన: శ్రుతేరపి పరం పారంగతే లోచనే

అంతర్వక్త్రమపి స్వభావ శుచిభి: కీర్ణం ద్విజానాం గణై: ।

ముక్తానాం సతతాధివాస రుచిరౌ వక్షోజ కుంభావిమా

విత్థం తన్వి వపు: ప్రశాంతమపి తే రాగం కరోత్యేవ న: ॥

ముగ్ధే ధానుష్కతా కేయమపూర్వా త్వయి దృశ్యతే ।

యయా విద్యసి చేతాంసి గుణైరేవ న సాయకైః ॥

సతి ప్రదీపే సత్యగ్నా సత్సు తారారవీందుషు ।

వినా మే మృగశాబాక్యై తమో భూతమిదం జగత్ ॥

ఉద్భృతైః స్తన భార ఏష తరళే నేత్రే చలే భ్రూలతే

రాగాధిష్ఠితమోష పల్లవమిదం కుర్వంతు నామ వ్యథామ్ ।

సాభాగ్యాక్షర పంక్తికేవ లిఖితా పుష్పాయుధేన స్వయం

మధ్యస్థా-పి కరోతి తాపమధికం రోమావళిః కేన సా ॥

ముఖేన చంద్రకాంతేన మహానీలైః శిరోరుహైః ।

కరాభ్యాం పద్మరాగాభ్యాం రేజే రత్నమయీవ సా ॥

గురుణా స్తన భారేణ ముఖ చంద్రేణ భాస్వతా ।

శనైశ్చరాభ్యాం పాదాభ్యాం రేజే గ్రహమయీవ సా ॥

తస్యాః స్తనౌ యది ఘనౌ జఘనం చ హారి

వక్త్రం చ చారు తవ చిత్త కి మాకులత్వమ్ ।

పుణ్యం కురుస్వ యది తేషు తవాస్తి వాంఛా

పుణ్యైర్వినా న హి భవంతి సమీహితార్థాః ॥

ఇమే తారుణ్య శ్రీ నవ పరిమళాః ప్రౌఢ సురత

ప్రతాప ప్రారంభాః స్మర విజయ దాన ప్రతిభువః ।

చిరం చేతశ్చోరా అభినవ వికారైక గురవో

విలాస వ్యాపారాః కిమపి విజయంతే మృగదృశామ్॥

ప్రణయ మధురాః ప్రేమోద్ధారా రసాశ్రయతాం గతాః

ఫణితి మధురా ముగ్ధ ప్రాయాః ప్రకాశిత సమ్మదాః ।

ప్రకృతి సుభగా విస్రంభార్థాః స్మరోదయ దాయినో

రహసి కిమపి స్వైరాలాపా హరంతి మృగీదృశామ్॥

సంభోగవర్ణనము

విశ్రమ్య విశ్రమ్య వనే ద్రుమాణాం

ఛాయాసు తన్వీ విచచార కాచిత్ ।

స్తనోత్తరీయేణ కరోద్ధృతేన

నివారయంతీ శశినో మయూఖాన్॥

ఆదర్శనే దర్శన మాత్ర కామా

దృష్ట్వా పరిష్వంగ సుఖైక లోలాః ।

ఆలింగితాయాం పునరాయతాక్ష్యా

మాశాస్మహే విగ్రహయోరభేదమ్॥

మాలతీ శిరసి జ్యంభణోన్ముఖీ

చందనం వపుషి కుంకుమావిలమ్ ।

వక్షసి ప్రీయతమా మదాలసా

స్వర్గ ఏష పరిశిష్ట ఆగతః ॥

ప్రాజ్ఞామేతి మనాగనాగత రసం జాతాభిలాషం తతః

సవ్రీడం తదనుశ్లథీకృత తనుః ప్రధ్వస్త దైర్యం పునః ।

ప్రేమార్ద్రం స్పృహణీయ నిర్భర రహః క్రీడా ప్రగల్భం తతో

నిస్సంగాంగ వికర్షణాధికసుఖం రమ్యం కులస్తీరతమ్॥

ఉరసి నిపతితానాం స్రస్త ధమ్మిల్లకానాం

ముకుళిత నయనానాం కించిదున్మీలితానామ్ ।

ఉపరి సురత ఖేద స్విన్న గండ స్థలానాం

అధర మధు వధూనాం భాగ్యవంతః పిబంతి ॥

ఆమీలీత నయనానాం య:

సురతరసో-ను సంవిదం భాతి ।

మిథునైర్మిథో-వధారిత

మవితథ మిదమేవ కామ నిర్వహణమ్॥

ఇదమనుచిత మక్రమశ్చ పుంసాం

యదిహ జరాస్వపి మాన్మథా వికారా: ।

తదపి చ న కృతం నితంబినీనాం

స్తన పతనావధి జీవితం రతం వా ॥

రాజన్ స్తుష్టాంబురాశేర్న హి జగతి గత: కశ్చిదేవావసానం

కోవా-ర్థో-ర్థై: ప్రభూతై: స్వ వపుషి గళితే యావనే సానురాగే ।

గచ్ఛామ: సద్మ యావద్వికసిత నయనేందీవరాలోకినీనా

మాక్రమ్యాక్రమ్య రూపం ఝటితి న జరయా లుప్యతే ప్రేయసీనామ్॥

రాగస్యాగారమేకం నరకశత మహాదుఃఖ సంప్రాప్తి హేతు

రోహస్యోత్పత్తి బీజం జలధర పటలం జ్ఞాన తారాధిపస్య ।

కందర్పస్వైక మిత్రం ప్రకటిత వివిధస్పష్టదోష ప్రబంధం

లోకే-స్మిన్న హ్యానర్థ వ్రజ కుల భవనం యౌవనాదన్యదస్తి ॥

శృంగార ద్రుమ నీరదే ప్రస్ఫుమర క్రీడా రస స్రోతసి

ప్రద్యమ్న ప్రియ బాంధవే చతుర వాఙ్మక్తా ఫలోదన్వతి ।

తన్వీ నేత్ర చకోర పార్వణ విధౌ సాభాగ్య లక్ష్మీ నిధౌ

ధన్యః కో-పి న విక్రియాం కలయతే ప్రాప్తి నవే యౌవనే ॥

సంసారే-స్మిన్న సారే కున్యపతి భవన ద్వార సేవా కళంక

వ్యాసంగ వ్యస్త ధైర్యం కథమమల ధియో మానసం సంనిదద్యుః ।

యద్యేతాః ప్రోద్యదిందు ద్యుతి సచయ భృతో నస్య రంభోజ నేత్రాః

ప్రేంఖత్కాంచీ కలాపాః స్తన భర వినమన్మధ్య భాజస్తరుణ్యః ॥

సిద్ధాధ్యాసిత కందరే హర వృష స్కంధావరుగ్ల ద్రుమే

గంగా ధౌత శిలా తల్ హిమవతః స్థానే స్థితే శ్రేయసి ।

కః కుర్వీత శిరః ప్రణామ మలినం మ్హానం మనస్వీ జనో

యద్విత్తస్త కురంగ శాబ నయనా న స్యుః స్మరాస్తం స్త్రీయః ॥

సంసార! తవ పర్యంత పదవీ న దవీయసీ ।

అంతరా దుస్తరా న స్యుర్యది తే మదిరేక్షణాః॥

దిశ వన హరిణేభ్యో వంశ కాండ చ్చవీనాం

కబళముపల కోటి చ్చిన్న మూలం కుశానామ్ ।

శక యువతి కపోలాపాండుతాంబూల వల్లీ

దళమరుణ నఖాగ్రైః పాటితం వా వధూభ్యః ॥

అసారా: సర్వే తే విరతి విరసా: పాప విషయా

జుగుప్సంతాం యద్వా నను సకల దోషాస్పదమితి ।

తథా-ప్యేతద్భూమౌ నహి పరహితా త్పుణ్యమధికం

న చాస్మిన్సంసారే కువలయ దృశో రమ్యమపరమ్॥

మాత్సర్యముత్సార్య విచార్య కార్య

మార్యా: సమర్యాదమిదం వదంతు ।

సేవ్యా నితంబా: కిము భూధరాణా

ముత స్మర స్మేర విలాసినీనామ్॥

సంసారే స్వప్న సారే పరిణతితరళే ద్వే గతీ పండితానాం

తత్త్వ జ్ఞానామృతౌఘప్లవ లలిత ధియాం యాతు కాల: కథంచిత్ ।

నో చేన్ముగ్ధాంగనానాం స్తన జఘన ఘనాభోగ సంభోగినీనాం

స్థూలోపస్థ స్థలీఘ స్థగిత కరతల స్పర్శ లీలోద్యమానామ్॥

ఆవాసః క్రియతాం గాంగే పాపహారిణి వారిణి ।

స్తనద్వయే తరుణ్యా వా మనోహారిణి హారిణి ॥

కి మిహ బహుభిరుక్తై ర్యుక్తిశూన్యైః ప్రలాపై

ర్ష్యయమిహ పురుషాణాం సర్వదా సేవనీయమ్ ।

అభినవ మదలీలా లాలసం సుందరీణాం

స్తన భర పరిఖిన్నం యౌవనం వా వనం వా ॥

సత్యం జనా వచ్చి న పక్షపాతా

ల్లోకేషు సప్తస్వపి తథ్యమేతత్ ।

నాన్యన్మనోహారి నితంబినీభ్యో

దుఃఖైక హేతుర్న చ కశ్చిదన్యః ॥

కామినీగర్హణము

కాంతేత్యుత్పల లోచనేతి విపుల శ్రోణీ భరేత్యున్నమత్

పీనోత్తుంగ పయోధరేతి సముఖాంభోజేతి సుభూరితి ।

దృష్ట్యా ముహ్యతి మోదతే-భిరమతే ప్రస్తాతి విద్వానపి

ప్రత్యక్షాశుచి భస్తికాం స్త్రీయమహో మోహస్య దుశ్చేష్టితమ్॥

స్మృతా భవతి తాపాయ దృష్టా చోన్మాదకారిణీ ।

స్పృష్టా భవతి మోహాయ సా నామ దయితా కథమ్॥

తావదేవామృతమయీ యావల్లోచన గోచరా ।

చక్షుస్పథాదతీతా తు విషాదప్యతిరిచ్యతే ॥

నామృతం న విషం కించిదేకాం ముక్త్యా నితంబినీమ్ ।

సైవామృతలతా యుక్తా వియుక్తా విష వల్లరీ ॥

ఆవర్త: సంశయానా మవినయభువనం పట్టణం సాహసానాం
దోషాణాం సన్నిధానం కపటశతమయం క్షేత్రమప్రత్యయానామ్ ।
స్వర్గద్వారస్య విఘ్నో నరకపురముఖం సర్వమాయాకరండం
స్త్రీ యంత్రం కేన సృష్టం విషమమృతమయం ప్రాణి లోకస్య పాశః ॥

నో సత్యేన మృగాంక ఏష వదనీ భూతో న చేందీవర
ద్వంద్వం లోచనతాం గతం న కనకైరప్యంగ యష్టిః కృతా ।
కింత్యేవం కవిభిః ప్రతారిత మనాస్తత్త్వం విజానన్నపి
త్వజ్ఞాంసాస్థిమయం వపు ర్మృగదృశాం మందో జనః సేవతే ॥

లీలావతీనాం సహజా విలాసా
స్త ఏవ మూఢస్య హృది స్ఫురంతి ।
రాగో నళిన్యా హి నిసర్గ సిద్ధ
స్తత్ర భ్రమత్యేవ వృథా పడ్రంఘిః ॥

యదేత త్సార్ణేందుద్యుతిహర ముదారాకృతి పరం

ముఖాబ్జం తన్వంగాః కిల వసతి యత్రాధర మధు ।

ఇదం తత్కింపాక ద్రుమ ఫలమిదానీ మతిరసం

వ్యతీతే-స్మిన్కాలే విషమివ భవిష్యత్యసుఖదమ్॥

ఉన్మీలత్తివళీ తరంగవలయా ప్రోత్తుంగ పీన స్తన

ద్వంద్వేనోద్గత చక్రవాక యుగళా వక్తాంబుజోద్భాసిని ।

కాంతాకారధరా నదీయమభితః క్రూరాశయా నేష్యతే

సంసారార్ణవ మజ్జనం యది తదా దూరేణ సంత్యజ్యతామ్॥

జల్పంతి సార్థమన్యేన పశ్యంత్యన్యం సవిభ్రమాః ।

హృద్గతం చింతయంత్యన్యం ప్రియః కో నామ యోషితామ్॥

అపసర సఖే దూరాదస్మాత్కటాక్ష విషానలాత్

ప్రకృతి విషమాద్యోషితస్పర్షా ద్విలాసఫణాభృతః ।

ఇతర ఫణినా దప్టః శక్యశ్చికిత్సితుమౌషధై

శ్చతుర్వనితాభోగి గ్రస్తం త్యజంతి హి మంత్రిణః ॥

విస్తారితం మకర కేతన ధీవరేణ

స్త్రీ సంజ్ఞితం బడిశమత్ర భవాంబు రాశౌ ।

యేనాచిరాత్తదధరామిష లోల మర్త్య

మత్స్యాన్వికృష్య విపచత్యనురాగ వహ్నౌ ॥

కామినీ కాయ కాంతారే కుచ పర్వత దుర్గమే ।

మా సంచర మనః పాంథ! తత్రాస్తే స్మర తస్కరః ॥

వ్యాధీర్షణ చలేన వక్త గతినా తేజస్వినా భోగినా
నీలాబ్జ ద్యుతినాహినా వరమహం దష్టో న తచ్ఛక్తుషా ।
దష్టే సంతి చికిత్సకా దిశి దిశి ప్రాయేణ ధర్మార్థినో
ముగ్ధాక్షీక్షణ వీక్షితస్య న హి మే వైద్యో న చాప్యోషధమ్॥

ఇహా హి మధుర గీతం నృత్యమేతద్రసో-యం
స్ఫురతి పరిమళో-సౌ స్ఫుర్భ ఏష స్తనానామ్ ।
ఇతి హత పరమార్థైరింద్రియైర్భ్రామ్యమాణః
స్య హిత కరణ ధూర్జైః పంచభిర్వంచితో-స్మి ॥

న గమ్యో మంత్రాణాం న చ భవతి భైషజ్య విషయో
న చాపి ప్రధ్వంసం వ్రజతి వివిధైః శాంతిక శతైః ।
భ్రూమావేశాదంగే కమపి విదధద్భంగమసకృత్
స్మరాపస్మారో-యం భ్రమయతి దృశం ఘూర్ణయతి చ ॥

జాత్యంధాయ చ దుర్ముఖాయ చ జరాజీర్ణాఖిలాంగాయ చ
గ్రామీణాయ చ దుష్కులాయ చ గళత్కుష్టాభిభూతాయ చ ।
యచ్ఛంతీషు మనోహరం నిజ వపుర్లక్ష్మీ లవ శ్రద్ధయా
పణ్య స్త్రీషు వివేక కల్ప లతికాశ స్త్రీషు రజ్యేత క: ॥

వేశ్యాసౌ మదన జ్వాలా రూపే-ంధన వివర్ధితా ।
కామిభిర్యత్ర హూయంతే యౌవనాని ధనాని చ ॥

కశ్చుంబతి కుల పురుషో వేశ్యాధర పల్లవం మనోజ్ఞమపి ।
చారభట చోర చేటక నట విట నిష్ఠీవన శరావమ్॥

మధు తిష్ఠతి వాచి యోషితాం హృది హాలాహలమేవ కేవలమ్ ।
అతఏవ నిపీయతే-ధరో హృదయం ముష్టిభిరేవ తాడ్యతే ॥

సువిరక్త పద్ధతి

ధన్యాస్త ఏవ ధవళాయత లోచనానాం

తారుణ్య దర్ప ఘన పీన పయోధరాణామ్ ।

క్షామోదరోపరి లసత్త్రివళీ లతానాం

దృష్ట్వా--కృతిం వికృతిమేతి మనో న యేషామ్॥

బాలే! లీలా ముకుళితమమీ మంధరా దృష్టి పాతా:

కిం క్షిప్యంతే విరమ విరమ వ్యర్థ ఏష శ్రమస్తే ।

సంప్రత్యన్యే వయ ముపరతం బాల్యమాస్థా వనాంతే

క్షీణో మోహ స్తుణమివ జగజ్జాలమాలోకయామ: ॥

ఇయం బాలా మాం ప్రత్యనవరతమిందీవర దళ

ప్రభా చోరం చక్షు: క్షిపతి కిమభిప్రేతమనయా ।

గతో మోహూ-స్మాకం స్మర కుసుమ బాణ వ్యతికర

జ్వర జ్వాలా శాంతా తదపి న వరాకీ విరమతి ॥

రే కందర్ప కరం కదర్దయసి కిం కోదండ టంకారితై:

రే రే కోకిల కోమలై: కలరవై: కిం వా వృథా జల్పసి ।

ముగ్ధే స్నిగ్ధ విదగ్ధ ముగ్ధ మధురైర్లోలై: కటాక్షైరలం

చేతస్కుంబిత చంద్రచూడచరణ ధ్యానామృతం వర్తతే ॥

విరహా-పి సంగమ: ఖలు పరస్పరం సంగతం మనో యేషామ్ ।

హృదయమపి విఘటితం చేత్ సంగో విరహం విశేషయతి ॥

కిం గతేన యది సా న జీవతి ప్రాణితి ప్రీయతమా తథా-పి కిమ్ ।

ఇత్యుదీక్ష్య నవమేఘమాలికాం న ప్రయాతి పథిక: స్వ మందిరమ్॥

విరమత బుధా యోషిత్సంగౌత్సుఖాత్క్షణ భంగురాత్

కురుత కరుణా మైత్రీ ప్రజ్ఞా వధూజనసంగమమ్ ।

న ఖలు నరకే హారాక్రాంతం ఘనస్తనమండలం

శరణమధవా శ్రోణీబింబం రణన్మణి మేఖలమ్॥

యదా యోగాభ్యాస వ్యసన కృశయోరాత్మ మనసో

రవిచ్ఛిన్నా మైత్రీ స్ఫురతి కృతిన స్తస్య కిము తైః ।

ప్రియాణా మాలాపై రధర మధుభిర్వక్త విధుభిః

సనిశ్వాసామోదైః సకుచ కలశాశ్లేష సురతైః ॥

యదాసీదజ్ఞానం స్మర తిమిర సంచార జనితం

తదా దృష్టం నారీ మయమిదమశేషం జగదితి ।

ఇదానీ మస్మాకం పటుతర వివేకాంజన జుషాం

సమీభూతా దృష్టిస్త్రీభువనమపి బ్రహ్మ మనుతే ॥

దుర్విరక్త పద్ధతి

తావదేవ కృతినామపి స్ఫుర త్యేష నిర్మల వివేక దీపకః ।

యావదేవ న కురంగ చక్షుషాం తాడ్యతే చటుల లోచనాంచలైః ॥

వచసి భవతి సంగ త్యాగముద్దిశ్య వార్తా

శ్రుతి ముఖర ముఖానాం కేవలం పండితానామ్ ।

జఘనమరుణ రత్న గ్రంథికాంచీకలాపం

కువలయ నయనానాం కో విహాతుం సమర్థః ॥

స్వ పర ప్రతారకో-సౌ నిందతి యో-ళీక పండితో యువతీః ।

యస్మాత్తపసో-పి ఫలం స్వర్గః స్వర్గే-పి చాప్సరసః ॥

మత్తేభ కుంభ దళనే భువి సంతి ధీరా:

కేచిత్ప్రచండ మృగరాజ వధే-పి దక్షా: ।

కింతు బ్రవీమి బలినాం పురత: ప్రసహ్య

కందర్ప దర్ప దళనే విరళా మనుష్యా: ॥

సన్మార్గే తావదాస్తే ప్రభవతి చ నరస్తావ దే వేంద్రియాణాం

లజ్జాం తావద్విధత్తే వినయమపి సమాలంబతే తావదేవ ।

భ్రూ చాపాకృష్ట ముక్తా: శ్రవణ పథ గతా నీల పక్షాణ ఏతే

యావల్లీలావతీనాం హృది న ధృతిముషో దృష్టి బాణా: పతంతి ॥

ఉన్మత్త ప్రేమ సంరంభాదారభంతే యదంగనా: ।

తత్ర ప్రత్యూహమాధాతుం బ్రహ్మోపి ఖలు కాతర: ॥

తావన్మహత్వం పాండిత్యం కులీనత్వం వివేకితా ।

యావజ్జ్వలతి నాంగేషు హతః పంచేషు పావకః ॥

శాస్త్రజ్ఞో-పి ప్రగుణితనయో-ప్యాత్త బోధో-పి బాఢం

సంసారే-స్మిన్మృత్యువతి విరళో భాజనం సద్గతీనామ్ ।

యేనైతస్మిన్నిరయ నగర ద్వారముద్ధాటయంతీ

వామాక్షీణాం భవతి కుటిలా భ్రూలతా కుంచికేవ ॥

కృశః కాణః ఖంజః శ్రవణ రహితః పుచ్చ వికలో

వ్రణీ పూయ క్లిన్నః కృమి కులశతై రావృతతనుః ।

క్షుధా క్షామో జీర్ణః పిఠరక కపాలార్పిత గళః

శునీమన్వేతి శ్వా హతమపి చ హంత్యేవ మదనః ॥

స్త్రీ ముద్రాం ఋషకేతనస్య పరమాం సర్వార్థ సంపత్కరీం

యే మూఢాః ప్రవిహాయ యాంతి కుఢియో మిథ్యా ఫలాన్వేషిణః ।

తే తేనైవ నిహత్య నిర్దయతరం నగ్నీకృతా ముండితాః

కేచిత్పంచ శిఖీ కృతాశ్చ జటిలాః కాపాలికాశ్చాపరే ॥

విశ్వామిత్ర పరాశర ప్రభృతయో వాతాంబూ పర్ణాశనా

స్త్రీ-పి స్త్రీ ముఖపంకజం సులలితం దృష్ట్వావ మోహం గతాః ।

శాల్యన్నం స ఘృతం పయోదధియుతం యే భుంజతే మానవా

స్త్రీషామింద్రియ నిగ్రహాలా యది భవేద్వింధ్యః ప్లవేత్సాగరే ॥

ఋతువర్ణన పద్ధతి

పరిమళ భృతో వాతాః శాఖా నవాంకుర కోటయో

మధుర విధురోత్కంఠా భాజః ప్రియా పిక పక్షిణామ్ ।

విరళ విరళ స్వేదోద్ధారా వధూ వదనేందవః

ప్రసరతి మధౌ ధాత్ర్యాం జాతో న కస్య గుణోదయః ॥

మధు రయం మధురైరపి కోకిలా

కలరవై ర్మలయస్య చ వాయుభిః ।

విరహిణః ప్రహిణస్తి శరీరిణో

విపది హంత సుధా-పి విషాయతే ॥

ఆవాసః కిల కించితస్య దయితాః పార్శ్వే విలాసాలసాః

కర్ణే కోకిల కామినీ కల రవః స్మేరో లతా మంటపః ।

గోష్ఠీ సత్కవిభిః సమం కతిపయైః సేవ్యాః సితాంశోః కరాః

కేషాంచిత్సుఖయంత్యవేహి హృదయం చైత్రే విచిత్రాః క్షపాః ॥

పాంథ స్త్రీ విరహానలాహుతి కలామాతన్వతీ మంజరీ

మాకందేషు పికాంగనాభిరధునా సోత్కంఠమాలోక్యతే ।

అప్యేతే నవ పాటలా పరిమళ ప్రాగ్భార పాటచ్చరా

వాంతి క్లాంతి వితాన తానవ కృతః శ్రీఖండ శైలానిలాః ॥

ప్రథితః ప్రణయవతీనాం తావత్పదమాతనోతు హృది మానః ।

భవతి న యావచ్చందన తరు సురభిర్మలయ పవమానః ॥

సహకార కుసుమ కేసర నికర భరామోద మూర్ఛిత దిగంతే ।

మధుర మధు విధుర మధుపే మధౌ భవేత్కస్య నోత్కంఠా ॥

అచ్ఛాచ్ఛ చందన రసార్దతరా మృగాక్ష్యే

ధారా గృహాణి కుసుమాని చ కౌముదీ చ ।

మందో మరుత్సుమనసః శుచి హర్మ్య పృష్ఠం

గ్రీష్మే మదం చ మదనం చ వివర్ధయంతి ॥

సజో హృద్యామోదా వ్యజన పవనశ్చంద్ర కిరణాః

పరాగః కాసారో మలయజ రజః సీధు విశదమ్ ।

శుచిః సౌధోత్సంగః ప్రతను వసనం పంకజ దృశో

నిదాపూర్తా వేతద్విలసతి లభంతే సుకృతినః ॥

సుధా శుభ్రం ధామ స్ఫురదమల రశ్మిః శశధరః

ప్రియా వక్త్రాంభోజం మలయజ రసశ్చాతిసురభిః ।

సజో హృద్యామోదాస్తదిదమఖిలం రాగిణి జనే

కరోత్యంతః క్షోభం న తు విషయ సంసర్గ విముఖే ॥

తరుణీ వైషా దీపితకామా వికసితజాతీ పుష్ప సుగంధిః ।

ఉన్నత పీన పయోధరభారా ప్రావృట్టనుతే కస్య న హర్షమ్॥

వియదుపచిత మేఘం భూమయ: కందళిన్యో

నవ కుటజ కదంబామోదినో గంధవాహా: ।

శిఖికుల కల కేకారావ రమ్యావనాంతా:

సుఖిన మసుఖినం వా సర్వముత్కంఠయంతి ॥

ఉపరి ఘనం ఘన పటలం తిర్యగ్గిరయో-పి నర్తిత మయూరా: ।

క్షీతిరపి కందళ ధవళా దృష్టిం పథిక: క్వ పాతయతి ॥

ఇతో విద్యుద్వల్లీ విలసిత మిత: కేతకి తరో:

స్ఫురన్గంధ: ప్రోద్యజ్జలద నినద స్ఫూర్జితమిత: ।

ఇత: కేకి క్రీడా కలకలరవ: పక్మల దృశాం

కథం యాస్యంత్యేతే విరహా దివసా: సంభృత రసా: ॥

అసూచీ సంచారే తమసి నభసి ప్రౌఢ జలద

ధ్వని ప్రాజ్ఞమ్మన్యే పతతి పృషతానాం చ నిచయే ।

ఇదం సౌదామన్యః కనక కమనీయం విలసితం

ముదం చ వ్లానిం చ ప్రథయతి పథి స్వైర సుదృశామ్॥

ఆసారేణ న హర్మ్యతః ప్రియతమై ర్యాతుం బహిః శక్యతే

శీతోత్కంప నిమిత్తమాయత దృశా గాఢం సమాలింగ్యతే ।

జాతాః శీకర శీతలాశ్చ మరుతోరత్యంత ఖేద చ్చిదో

ధన్యానాం బత దుర్ద్దినం సుదినతాం యాతి ప్రీయా సంగమే ॥

అర్థం సుప్తా నిశాయా: సరభస సురతాయాస సన్న శ్లథాంగ:

ప్రోద్భూతాసహ్య తృష్ణో మదు మద నిరతో హర్మ్య పృష్ఠే వివిక్తే ।

సంభోగ క్లాంత కాంతా శిథిల భుజ లతా వర్జితం కర్కరీతో

జ్యోత్స్నా భిన్నాచ్చ ధారం పిబతి న సలీలం శారదం మంద పుణ్య: ॥

హేమంతే దధి దుగ్ధ సర్పిరశనా మాంజిష్ఠ వాసో భృత:

కాశ్మీర ద్రవ సాంద్ర దిగ్ధ వపుష: భిన్నా విచిత్రై రతై: ।

వృత్తోరు స్తన కామినీజన కృతాశ్లేషా గృహాభ్యంతరే

తాంబూలీ దళ పూగ పూరిత ముఖా ధన్యా: సుఖం శేరతే ॥

ప్రోద్యత్ప్రాణ ప్రాయంగు ద్యుతి భృతి వికసత్కుండ మాద్యద్విర్దేపే

కాలే ప్రాలేయ వాత ప్రచల విలసితోదార మందార ధామ్ని ।

యేషాం నో కంఠ లగ్నా క్షణమపి తుహిన క్షోద దక్షా మృగాక్షీ

తేషామాయామ యామా యమసదనసమా యామినీ యాతి యూనామ్॥

చుంబంతో గండ భిత్తి రలకవతి ముఖే సీత్కూతా న్యాదధానా

వక్ష: సూత్కంచుకేషు స్తన భర పులకోద్భేదమాపాదయంత: ।

ఊరూ నాకంపయంత: పృథు జఘన తటాత్సంసయంతోం-శుకాని

వ్యక్తం కాంతా జనానాం విట చరిత భృత: శైశిరా వాంతి వాతా: ॥

కేశానాకులయన్ దృశో ముకులయన్ వాసో బలాదాక్షిప

న్నాతన్వస్సులకోద్గమం ప్రకటయన్నంగేషు కంపం శనై: ।

వారం వారముదార సీత్కూత కృతో దంత చ్చదాన్ వీడయన్

ప్రాయ: శైశిర ఏష సంప్రతి మరుత్కాంతాసు కాంతాయతే ॥

Keywords: bhartruhari srungArA Satakamu, SringAra Satakamu,
SRngAra Satakam, bhatrihari SrungAra Satakam, telugu IO
SrungAra satakamulu, bhartRhari SRngAra Satakamu, bhartRhari
SRngAra Satakam, telugu IO Satakamulu